

Ingezonden brief
NBD Biblion zet de klok terug

Dankzij NBD Biblion heeft het computeralgoritme – goed voor een heleboel sociale ellende in de Nederlandse samenleving – nu ook zijn definitieve intrede gedaan in het collectiebeleid van openbare bibliotheken. Dat heeft geleid tot veel ophef, reacties en verontwaardiging. In het beste geval zou je kunnen zeggen dat het collectiebeleid van openbare bibliotheek ineens onderwerp is geworden van een bredere maatschappelijke discussie. Daarbij gaat het echter vooral over het welles-nietes van kunstmatige intelligentie of over semantiek (recensie of aanschafinformatie), maar voor mij is veel meer de vraag aan de orde wat de genomen maatregelen betekenen voor de innovatie van het collectiebeleid van bibliotheken.

Tekst: Rob Bruijnzeels, bibliothecaris, verbonden aan het Ministerie van Verbeelding

Om te beginnen de belangrijkste reden waarom NBD Biblion deze systematiek invoert: een boek kan maar liefst vier weken eerder worden aangeboden, waardoor de collectie 'actueler' is. Tja, vier weken ... Het lijkt heel wat, maar is dat ook een substantiële vooruitgang? Want bij een uitleentermijn van drie weken is dat fijn voor niet veel meer dan één lezer van dat boek. Moet je daarvoor je hele systematiek gaan veranderen? En daarbij rijst meteen ook de vraag of de bibliotheek mee moet doen in de race met de boekhandel wie een boek het snelst kan leveren. Dat is een wedloop die je toch niet wint. Als een lezer heel snel een boek wil hebben, dan hebben wij daar in Nederland een heel fraai distributieapparaat voor, en dat is de boekhandel.

Wat mij echter nog veel meer dwarszit, is dat deze maatregel met al zijn zogenaamde innovatiekracht wordt ingezet om de uitleenfunctie van de bibliotheek te veranderen. Terwijl het leek alsof we dat stadium inmiddels gehad hadden. Eigentijds collectiebeleid gaat niet meer om het zo snel mogelijk kunnen uitlenen van zo veel mogelijk titels. Collectiebeleid anno nu draait om de vraag hoe je als bibliotheek met je collectie een betekenisvolle rol kunt spelen in een complexe samenleving.

Dat klinkt misschien een beetje hoogdravend, maar wie meer wil weten over collectiebeleid nieuwe stijl verwijs ik naar de notitie 'Via Connectie naar Collectie'¹ die Joyce Sternheim en ik een paar jaar geleden schreven op verzoek van een aantal Brabantse bibliotheken.

Daarin omschrijven wij de rol van de collectie als volgt: 'Je gebruikt de collectie om mensen uit te dagen zich in een thema te verdiepen en laat in verrassende presentaties zien wat er allemaal over dat thema is bedacht en geschreven. Op dat moment fungeert de collectie als kennis- en inspiratiebron. Vervolgens stimuleer je mensen om met behulp van de collectie hun eigen invalshoeken en ervaringen te onderzoeken. Daarmee is de collectie het werkmateriaal geworden voor het creëren van nieuwe betekenissen. Het steeds weer toevoegen van die nieuwe betekenissen aan de collectie maakt dat je mensen voortdurend kunt blijven inspireren. Tegelijkertijd ontwikkelt de collectie zich zo tot een levend archief, waarin je kunt zien welke thema's er onderzocht zijn en tot welke nieuwe kennis en inzichten dat geleid heeft.'

---

¹ <https://ministerievanverbeelding.nl/projecten/collectievisie/>

Kortom: het gaat er niet om hoe snel je een boek kunt uitlenen, maar om de vraag wat je met dat boek gaat doen. Wij noemen dat laatste proces programmeren, iets wat in wezen neerkomt op 'samen met je gebruikers werken aan de collectie'. Daarvoor is veel kennis en expertise nodig. En de grote, bange vraag is dus of het NBD-algoritme een zinvolle bijdrage levert aan dat proces.

Tegelijkertijd is de schade van de genomen maatregel enorm, want er wordt liefdeloos een groot aantal experts gedumpt die met hun specifieke kennis een waardevolle rol speelden bij het collectiebeleid van bibliotheken. Ik vind het een gemiste kans dat NBD Biblion niet de moeite heeft genomen om na te gaan hoe je deze gebundelde expertise kunt inzetten bij nieuwe vormen van inhoudelijke programmering en betekenisgeving aan de collectie. Dat is pas echt innovatief.

De nieuwe methodiek is disproportioneel, zet de klok weer terug naar de tijd van de bibliotheek als uitleenfabriek, en zorgt voor verlies van kennis en betrokkenheid van veel experts.